מדינה יהודית בדרך

גליון מס' **42** ◆ "מי בא" **214** ◆ ח' מנחם־אב התשפ"ו

"אל תצר את מואב"

◆ הקשר לבין המצרים

הציווי הזה שבכותרת (וכן מקבילותיו לגבי בני עשו ובני עמון), אינו מופיע בתורה בפרשת חוקת, תוך כדי מסעות הכיבוש עצמם, אלא בפרשת דברים בלבד, מפי משה המספר את הסיפור, ומאחר שפרשת דברים נקראת בציבור כמנהג כל ישראל **בשבת חזון** הסמוכה לתשעה באב, ובה מפטירין באחרונה מבין "שלש של פורענות" הנקראות בימי "בין המצרים", מתבקש מאד "לחיות עם הזמן" ולקשור את הענין הזה שבפרשה עם עניינם של שלשת השבועות.

◆ "ג"ר (=ג' ראשונות) וז"ת (=ז' תחתונות) דקליפה"

אדום מואב ועמון נתפסות בחכמת הקבלה (שענין מרכזי בה הוא **הַקַּבָּלָה**, ויושם לב ששרש ק.ב.ל. אינו מופיע בתורה אלא **במקבילות** הלולאות!), כמייצגות את **המוחין** של הקליפה, כתר חכמה ובינה. אדום הוא הכתר, ומו**אב** ו**עמון** הם החכמה והבינה (המכונות כידוע "**אבא ואמא**"). לעומתם שבעת עממי כנען הם **המדות** של הקליפה, חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות.

המוחין מולידים את המדות, ובכל "קומה שלימה" של עשרה, השלש למעלה מן השבע. כך בעשרה מאמרות עוסקים השלשה הראשונים ביסודות והשבע ביוצא מהם, וכך בעשרת הדברות הראשונות עוסקות באלקות עצמה, ובעשר המכות (הבאות מלמטה למעלה) השלשה שבפרשת בֹּא באות להכניע את פרעה־הראש לאחר שכבר "אבדה מצרים" בשבע שבפרשת וארא.

העובדה שכבשנו את שבעת העממין ולא הורשינו לכבוש את השלשה שבראשם, מלמדת כי עם ישראל כבר נודע בגויים במדותיו התרומיות־המתוקנות, הכל יודעים שהיהודי הוא "מענטש", אבל עדיין לא פשוט להבין את המוחין היהודיים וכיצד הם אמורים להכיל בטוב את העולם כולו ולהדריכו בדרך אמת, וכפי שצָפו הנביאים לגבי העתיד־לבא שיעלו העמים אל הר ה' "ויורינו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה". אז נירש ונכניס לקדושה גם את "הקיני הקנזי והקדמוני" הכלולים בעשרת העממין שהובטחו לאברהם, אשר הם הם אדום מואב ועמון כדברי רבותינו.

כל עוד לא נמצאה הדרך להנחיל את המוחין־האורות, הרי הם עלולים להיות לנו לרועץ, ולגרום ל"שבירת הכלים" מתוך ריבוי אור שאינו מוצא כלים רחבים וגמישים ליישום נאות בעולם המעשה (כפי שמתח חשמלי גבוה עלול לשרוף את החוטים הדקים מדאי), ומכאן חורבן המקדשים. זהו הקשר בין **אור** ל**ארור**, וזה עניינם של שלש של פורענות לעומת שבע של נחמה.

◆ "עמון ומואב טהרו בסיחון"

אכן ברור שמדובר בתהליך־תיקון מתפתח לאורך הדורות. כבר בדורו של משה נכבשו לנו חלקים מעמון ומואב, הללו שנכבשו תחילה ביד **סיחון** שאותו הורַשנו (וכפי שמנסה יפתח להסביר באריכות למלך בני עמון הדורש להשיב לו את חלקֵי־ארצו שלקח ישראל מיד סיחון). בדברי רבותינו נדרש **סיחון** מלשון **שיחה**, ונוכל לומר אפוא שככל שנמצאים לנו יותר ויותר מלים נכונות ומדוייקות להסביר את עצמנו, אנו מסוגלים לכבוש גם את המוחין לקדושה, שהרי המלים הם הכלים המכילים את האורות־הרעיונות.

וכך במקביל, בעולם הפיזי – מתחילה נצטוינו "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'... עד עולם", אבל כבר דרשו והורו חכמים "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית!" [מה

שמקשר אותנו אל שלש בנות **איוב**, שבהשיב ה' את שבותו נתבטא הדבר בעיקר ביופין של הבנות ובעצמאותן הכלכלית, שלא תהיינה כפופות כבתחילה לשבעת האחים (- בלשון החסידות: "מוחין בעצם" ולא "מוחין השייכים למדות" ומושפעים מהם), ככל הכתוב בסוף ספר איוב. ולענייננו יש לומר כי המוחין נתקנו בבחינת נוקבא, "אמור לחכמה אחותי את", אך עדיין לא בבחינת דכורא שדרכו לכבוש]. וכבר נודע על "שתי פרידות טובות", רות המואביה ונעמה העמונית, שבבסיס מלכות בית דוד.

ובהמשך הדורות – "בא סנחריב ובלבל את האומות", וגם עמון ומואב גלו ואינם יושבים במקומם, ולכן הלכה למעשה שגם הזכרים בהם (ובאדומים) מותרים לבוא בקהל בדור ראשון לגיורם.

טלטולם ובלבולם של המוחין דקליפה, מן הסתם מחליש את כוחה ותוקפה ובטחונה העצמי, וכבר ישעיהו (יג,ו) נושא משא על חורבן "גאון מואב, גֵא מאד, גאוותו וגאונו" [וכידוע שה**גאוה** – בגימטריא **י"ה** – היא הקליפה הקשה הפוגמת במוחין, ולעומתה בקדושה, פנימיות ה**חכמה** היא **ביטול** (- **כח־מה**, תוקף הביטול)], ובעקבות שבירת כח מואב גובר כח הקדושה – "והוכן בחסד כסא, וישב עליו באמת באהל דוד, שופט ודורש משפט ומהיר צדק" (ישעיהו שם ה). כענין שדרשו חכמים: כיון ש"אבדה עצה מִבָּנים", "נסרחה חכמתם"(-להרע) של אומות העולם, כך בודאי במדה־טובה המרובה, כיון שנסרחת חכמת אומות העולם, קרוב היום להתגלות החכמה־דקדושה.

◆ היֵשות הגורמת לדו־קטביות

ונראה כי הפגם העיקרי לחכמת אמת (שעלול להימצא גם בתופסי תורה) הוא תחושת יֵשות ומודעות עצמית מופרזת, המובילה להפרעה דו־קוטבית ("מאניה דפרסיה"), ענין זה מושרש בתורה בטלטול ההדדי שבין עוון העגל לעוון המרגלים – מתחושה של **נעשה לנו אלהים** בעצמנו, שסופה נפילה דכאונית־בכיינית אל **לא נוכל לעלות... כי חזק הוא ממנו**. אמנם העגל נעשה בשנה ראשונה ליציאת מצרים והמרגלים בשניה, אבל די־ברור שהא בהא תליא, וכפי שבא לידי ביטוי בימי בין המצרים, שתחלתם בי"ז בתמוז יום עשיית העגל, והמשכם וסופן בבכיה (לדורות) בט' באב בו חזרו המרגלים (וכך רגילים חז"ל לעתים לערבב אותם ולקרוא "סלחתי כדברך" האמור במרגלים על כפרת העגל ביום הכיפורים).

כל עניינה של חכמת הקבלה, "חכמת האלקות", "לגלות את הסוד" ולהראות איך כל הצדדים "מוצאים את מקומם", מתאזנים ומתאחדים־בטוב בעולם האצילות האלקית, הקרוי גם "עולם התיקון", ומשם נשלחים לתקן גם את העולמות־המצבים התחתונים־הנפולים; **לכלכל** (-להכין ריבוי **כלים**) חיים בחסד ולהחיות מתים־שברים מעולם התוהו ברחמים רבים.

והזמן הנאות למאמץ הזה הוא כ"ב הימים של בין המצרים, שכנגד כ"ב אותיות התורה (ופסוקי "איכה"). האותיות הן כלים-"אבנים" בלשון ספר יצירה, הבונות "בתים"-מלים (אך גם בתי מקדש במשמע...), על ידי שיח מתוקן מתוך פנימיות התורה שהולכת ומתגלה במאות השנים האחרונות [ושתי דמויות מרכזיות בעולם הסוד, הלא הם רבינו הרמ"ק המסכם הגדול של הקבלה הראשונה, ורבינו האריז"ל שגילה פנים חדשות ושמחות, הלכו לבית עולמם בבין המצרים, הראשון בכ"ג תמוז, האמצעי בי"ג ימי תמוז (שכנגד י"ג מדות הרחמים שנגלו למשה בעקבות העגל), והשני בה' אב, האמצעי לתשעת הימים (שכנגד תשע מדות הרחמים שנתגלו בעקבות המרגלים). כפי הנראה נועדה הקַבָּלה הראשונה לנקות מן ההגשמה שנטו אליה הקדמונים, וחידושי האריז"ל (ובעקבותיו החסידות ועוד) נועדה לשמח את הדכאון הנובע מהפשטת־יתר שנוטים לה דורות אחרונים. פטירתם של המאורות הגדולים מסמלת מצד אחד שבירה, אך גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ותורתם פושטת והולכת ביתר שאת עד שתמלא הארץ (=העולם כולו) דעה את ה' כמים לים מכסים, במהרה בימינו אמן.

◆ חזון המקדש -

שכידוע מר' לוי יצחק מברדיצ'ב זי"ע מסוגל וצריך להֵראות לכל בשבת חזון, נראה כי הקרוב ביותר להֵחזות הוא **חזון המשפט האחד** היוצא מבית הדין הגדול (של 71, בגימטריא **חזון!**) היושב בלשכת הגזית שבמקדש, והרי על כך מדובר בהפטרת חזון, על קלקול המשפט שהיה למשפח (כפי שהכל רואים בימינו ובארצנו) ועל השבת השופטים כבראשונה – **"ציון במשפט תיפדה, ושביה בצדקה", "אחרי כן ייקרא לך עיר הצדק, קריה נאמנה".**